

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Antwoord mij als ik roep,

God die mij recht doet.

Geef mij ruimte als ik belaagd word,

wees genadig, hoor mijn gebed.

Psalm 4:2

Antwoord mij! Geef mij ruimte! Wees genadig! Psalm 4 is een indringende klacht, een roep om hulp. Er zijn van die momenten in een mensenleven, wanneer bidden een zuchten wordt, een roep om hulp. Omdat er zorgen zijn waar we zelf geen oplossing meer voor weten, of omdat je slecht nieuws hebt gekregen. Wat baart jou het meeste zorgen in deze rare en onrustige tijden van crisis? Je gezondheid misschien, of je kinderen of kleinkinderen. Redden ze het wel? De toekomst die je zo anders voor je zag?

Waar moeten we hulp zoeken als we zelf geen antwoorden meer hebben? Wat biedt dan perspectief en hoop? De woorden van Psalm 4 zijn zo actueel, zo levensecht. Je hoort de ontredde erin door, verdriet, strijd ook... en toch door alle vragen heen, is er de hoop, dat vaste vertrouwen dat God zijn mensen niet loslaat. Dat de Eeuwige luistert naar mensen die tot hem roepen, dat Hij recht zal doen. Vandaag denken we samen na over Psalm 4, over dit gebed van hoop in donkere tijden. Psalm 4 wordt in de kerk vaak gezongen als avondlied. En dat komt vooral door het laatste vers: 'in vrede leg ik mij neer en meteen slaap ik in'. Hoe is dat voor u? Lukt het om ondanks alles de slaap te vinden, of lig je – zoals mij dat ook geregeld overkomt – te woelen in de nacht?

Psalm 4, aldus het opschrift, is een Psalm van David. Zo mogen wij dit gebed lezen: als een gebed van koning David. Psalm 3 en 4 horen eigenlijk bij elkaar. Het zijn beide gebeden in grote nood. 'Op de vlucht voor zijn zoon Absalom', zo begint Psalm 3. David heeft moeten vluchten voor zijn eigen zoon. Absalom is een kroonprins met gladde praatjes; immens populair is hij bij het volk door zijn grootse beloftes. Maar Absalom droomt van macht en zijn eigen vader zit daarbij in de weg. Hij heeft een staatsgreep gepleegd en David verliest de steun van het volk. Daarover vertelt ook het boek 2 Samuël: 'steeds meer mensen sloten zich bij Absalom aan. Zo ontstond een wijdvertakte samenzwering' (2 Sam 15:12).

David moet vluchten. Met een klein groepje getrouwen en aantal soldaten trekt David de Jordaan over. In hun harten heerst de angst, want ze weten dat Absalom hen achterna zal komen. Even verderop in het 17^e hoofdstuk van 2 Samuël, lezen we de dat Achitofel – de voormalige raadsman van David de kant kiest van Absalom en hem deze raad meegeeft: 'Laat mij twaalfduizend mannen uitkiezen en achter David aangaan, vannacht nog. Ik zal hem overrompelen wanneer hij uitgeput is en de moed laat zinken, zodat al zijn soldaten op de vlucht slaan' (2 Sam 17:1-2).

Hij zal hem opjagen, zoals een roedel wolven een hert in het nauw drijft, totdat hij geen kant meer op kan. Maar David laat de moed niet zakken. 'Ik vrees de tienduizenden niet die mij aan alle kanten omringen', zingt David in Psalm 3 (Ps 3:7). En diezelfde toon loopt door in Psalm 4. Zowel Psalm 3 als 4 zijn liederen van groot

vertrouwen, te midden van benauwing en angst. ‘Roep ik tot de Heer om hulp, hij antwoord mij’, bidt David in Psalm 3 (vers 5). En met diezelfde woorden begint ook Psalm 4: ‘Antwoord mij als ik roep!’ Ook in Psalm 4 gaat het over de belagers die achter hen aanzitten. Maar er is ook een belangrijke verschuiving. Want in Psalm 4 gaat het ook over de mannen die met David mee zijn getrokken en die de moed compleet verliezen. In dit gebed spreekt David hen toe.

Hoe reageer je als de moed je in de schoenen zakt? Als de problemen zich opstapelen en je niet meer weet wat je moet doen? Ook koning David heeft niet zomaar een oplossing voorhanden. Hij komt niet met pasklare antwoorden. Wat David wel doet is zijn hulp bij God zoeken. Al biddend en zingend, spreekt hij het geloof uit dat God rechtvaardig is, en dat Hij een weg zal banen. Waar alle andere wegen doodlopen, ziet het geloof nog een uitweg. Waar alles donker lijkt te worden, spreekt de Bijbel over licht en hoop, over een herder die wolven verjaagt, een God die redt. Leren om te vertrouwen op God. Dat is wat de soldaten en de adviseurs van David nodig hebben, en dat is ook wat wij steeds weer mogen leren. Het is niet zo dat alle moeilijke omstandigheden ineens veranderen als je gelooft. Maar je blik verandert wel als je geloven kunt dat God je angsten kent en dat Hij met je meegaat. Als je in moeilijke omstandigheden gelooft dat God je ondanks alles zal beschermen, dan maakt dat een wereld van verschil. Het wordt dragelijker omdat je de situatie waarin je je verkeert – hoe dreigend en donker ook – ziet in een ander licht. In Gods licht.

Psalm 4 begint met een indringende bede. Antwoord mij als ik tot U roep. Geef mij ruimte als ik belaagd word. Wees mij toch genadig en hoor mijn gebed. In het holst van de nacht, ergens op de vlakten voorbij de Jordaan, pakt David zijn harp en begint hij te zingen. Dat is wat David doet. Zingen door het donker heen.

Maar vanaf vers 3 verandert het lied van toon. Want deze psalm laat zich ook lezen als een dialoog, een gesprek, waarin het heen en weer gaat tussen David en zijn manschappen. David confronteert zijn eigen mannen met hun angsten, hun gebrek aan geloof. Het is beter om nu even in de Statenvertaling te lezen: ‘mannen, hoe lang zal mijn eer tot schande zijn? Hoe lang zult gij de ijdelheid beminnen, de leugen zoeken?’ Inderdaad, ook de Hebreeuwse tekst heeft het over ‘mannen’. David vraagt aan zijn manschappen waarom ze zich laten leiden door lege, holle woorden; waarom ze populaire, gemakkelijke kreten die de waarheid verdraaien, aan hun hart laten komen.

En dan geeft David aan hen mee, hoe de God van Israël is. Dat hij een herder is die je draagt, al moet je door het donker heen. Luister eens naar de woorden vanaf vers 4: ‘De Heer schenkt zijn gunst aan wie hem trouw is, de Heer luistert als ik tot hem roep’. David spoort hen aan om hun gedachten niet te richten op hun vijanden, maar op God. Beef voor Hem en zondig niet. ‘Spreek’ – zo vertaalt de Statenvertaling – ‘tot uw eigen hart op uw leger’. Op je bed zou je kunnen zeggen. Kijk naar je eigen hart als je op je bed ligt, en wees stil. Heb vertrouwen in de Heer. Richt je gedachten tot God.

Maar dan verandert het blikveld weer, want in vers 7 en 8 gaat het weer over hun belagers. David noemt hen de ‘velen’, *rabbîm* in het Hebreeuws; die ‘tienduizenden’ (*rib^ebôt*) waar hij het in Psalm 3 al over had. Ze zeggen: ‘wie zal ons het goede doen

zien'? En juist die vraag leeft ook in de harten van Davids manschappen. Zullen wij het goede nog wel zien? Zullen wij het licht nog zien dagen? Maar David begint weer te bidden, voor hemzelf maar ook voor zijn mannen:

*Heer, laat het licht van uw gelaat over ons schijnen.
In u vindt mijn hart meer vreugde dan zij in hun koren en wijn.
In vrede leg ik mij neer en meteen slaap ik in,
want U, Heer, laat mij wonen in een vertrouwd en veilig huis.*
Psalm 4:8-9

David bekijkt alles in het licht van Gods aangezicht, en hij zoekt bij Hem zijn hulp. Hij weet dat zijn vijanden zich tegoed doen aan koren en aan wijn. Hij en zijn manschappen komen van alles tekort. Maar in Davids hart is er vreugde, een vreugde die het genot van een goede oogst rijkelijk overstijgt. David weet in zijn hart dat God op een dag alles omkeert. Voor het oog van de vijand, zal de Heer hem een tafel bereiden. Later in het Psalmenboek, in Psalm 23 zingt hij daarvan; van een beker die overvloedt. Maar nu, zelfs in de nacht waarin hij vluchten moet, vindt hij vreugde bij de Heer. Omdat hij weet dat God een goede herder is. Bij hem heeft hij rust gevonden. Met verkwikkende slaap eindigt dit lied dan ook:

*In vrede leg ik mij neer
en meteen slaap ik in,
want U, Heer, laat mij wonen
in een vertrouwd en veilig huis.*

David heeft rust gevonden bij God. Van één ding is hij overtuigd: God is rechtvaardig, en zijn rijk zal komen. Hij luistert naar mensen die zijn hulp zoeken. Zal God dan geen recht doen? Zal hij de gebeden van vernederde mensen niet verhoren? Die nijpende vraag, die dwars door onze zielen snijdt, wanneer een groot verdriet of onrecht onszelf of onze dierbaren overkomt, staat ook centraal in het Lucasevangelie.

Lucas vertelt een gelijkenis over een onrechtvaardige rechter. Of eigenlijk zou je het beter een gelijkenis kunnen noemen over een vasthoudende weduwe. Er is een rechter in een stad, die zijn titel geen eer aandoet; iemand die geen ontzag heeft voor God en geen mens respecteert. Hij lijkt op de dwaas waar de Psalmen over zingen: de mens die God niet vreest, en zijn medemens vertrapt (cf. Ps 14; 53). Mensen die recht zoeken kunnen ook vandaag vreselijk hard aanlopen tegen de taal van zogenaamde rechters en advocaten; die wereld van wetten en procedures, die zo blind kunnen zijn voor de pijn van mensen. Jezus, zo vertelt Lucas in vers 1, vertelde deze gelijkenis met het oog op de noodzaak om altijd te blijven bidden en niet op te geven. Of nog beter vertaald: om niet te berusten in het kwaad' (*enkakein* = in-kwaden; in het kwade berusten).

Want precies over die houding gaat het hier. De weduwe accepteert het niet. Keer op keer richt zij zich tot de rechter, met elke keer diezelfde vraag: doe mij recht! Lange tijd luistert de rechter niet, totdat hij bij zichzelf denkt: ook al heb ik geen ontzag voor God en trek ik mij van de mensen niks aan, laat ik nu toch maar recht doen aan die weduwe want anders blijft deze strijd eindeloos doorgaan.

Weduwen staan reeds in het Oude Testament beeld voor de armen. En om hen is het Lucas te doen; zij die weerloos zijn in de handen van de mensen en zich niet verdedigen kunnen. Keer op keer komen we het tegen in de Thora, de wetten van Mozes die gestoeld zijn op liefde en zorg voor kwetsbare mensen. Die opdracht die als een rode draad door heel de Bijbel heenloopt: om recht te doen aan de weduwen en de wezen, de armen en de vreemdelingen omdat de God van Israël een barmhartige en rechtvaardige God is. Het boek Deuteronomium zegt het zo:

Want de Heer, uw God, is de hoogste God en Heer. Hij is de grote, de machtige, de ontzagwekkende God. Hij handelt zonder aanzien des persoons en is omkoopbaar; hij verschaft weduwen en wezen recht, neemt vreemdelingen in bescherming en voorziet hen van voedsel en kleding. Ook u moet vreemdelingen met liefde behandelen, want u bent zelf vreemdelingen geweest in Egypte.

Deuteronomium 10:17-19

Met die heilige woorden in het achterhoofd, laat Lucas God zelf aan het woord. We lezen het in vers 6. Hoor! Met deze woorden, die de geloofsbelijdenis van Israël oproepen, begint de Heer te spreken. Luister naar die rechter, al minacht hij het recht. Lucas wil hier aan ons meegeven dat vasthoudendheid beloond wordt, en dat God recht zal doen. Als nu een onrechtvaardige rechter bewogen wordt om het goede te doen, zal God dan niet eens te meer recht verschaffen aan mensen die Hem zoeken, aan mensen die dag en nacht tot Hem roepen? En nog eens zet Lucas zijn argumenten kracht bij, door een plechtig 'zowaar ik zeg jullie'. De heer zal hun spoedig recht verschaffen. Zo zal het zijn!

Lucas geeft aan ons vandaag mee om onophoudelijk te bidden, om niet op te geven, en te vertrouwen op God. Want God is een goede herder, die oog heeft voor kwetsbare mensen. Bij hem vindt je rust en geborgenheid, zolang wij nog dorsten naar gerechtigheid. De kerkvader Augustinus heeft het heel mooi gezegd: 'onrustig is ons hart, totdat het rust vindt in U'. Blijf Hem dus zoeken. Ga met je zorgen naar Hem. Want Hij geeft rust en vrede, zelfs als alles donker is. Op vertrouwen komt het aan. Dat is de levenshouding van een gelovige. En daarin mogen wij groeien. Je mag je blik richten op Jezus. Want in Hem kwam Gods gerechtigheid en liefde als nooit tevoren aan het licht. Hij richtte mensen weer op, schonk hen vrede; in Hem ging een nieuwe toekomst open voor deze wereld.

Wentel je zorgen dus af op Hem. Want bij Hem kun je schuilen; bij Hem ben je veilig. Op een dag keert hij alles om. Dan brengen de bergen vrede voort, en de heuvels gerechtigheid. Laten wij daarvoor blijven bidden; onophoudelijk en met heel ons hart, in het bijzonder voor hen die lijden aan de trouweloosheid en onrechtvaardigheid van deze wereld; voor mensen die leven in oorlogsgebied, mensen die moeten vechten voor hun rechten. Dat zij eens mogen wonen in een veilig huis.

Amen.